

Resumé

Venkovské statky, dvory a rezidence pražského biskupství za Tobiáše z Bechyně

Biskupství pražské vlastnilo již od samotných počátků pozemkový majetek, který postupem doby nabýval na rozsahu a na konci 13. století měli i díky tomuto vlastnictví biskupové pražští postavení rovnající se nejpřednějším šlechticům země, s vlastním dvorem a reprezentativními sídly.

Biskupské zboží bylo nepravidelně rozseto po území celé diecéze; výnosy z hospodaření byly pak soustředovány do jednotlivých hospodářských dvorců. Každá oblast měla rovněž své vyšší správní centrum. Koncem 13. století, za časů biskupa Tobiáše z Bechyně, můžeme patrně mezi tato střediska počítat Žerčice a Běchary v oblasti Pojizeří; na sever od Prahy Roudnici, Slavětín a Blíževedly, v západních Čechách Rokycany a Horšovský Týn, v jižních Čechách Týn nad Vltavou, Chýnov a později na krátkou dobu získaný Sepekov a Skalice. Ve středních Čechách Český Brod a Trhový Štěpánov a v rozsáhlém území Českomoravské vysočiny pak střediska Červená Řečice, Pelhřimov a Vyskytná. Na Moravě vlastnilo pražské biskupství majetek s centrem v Kojetíně.

Vyjmenovaná místa byla středisky hospodářské i církevní správy, stával zde kostel, dřevěný či kamenný dvorec nebo tvrz a v několika případech i kamenný hrad, konával se tu trh. Často tudy procházela frekventovaná cesta, zmiňovány bývají hospody a mlýny. Některé lokality měly již kolem poloviny 13. století statut města.

V době působení biskupa Tobiáše z Bechyně procházely země Koruny české těžkým obdobím domácích

válek a církevní majetek býval začasé zplundrován nájezdníky. Tak se pohromy nevyhnuly ani biskupskému majetku, ač se jej biskup Tobiáš snažil všemožně ochránit, a tak muselo dojít po skončení válek k důkladné obnově. Tobiášova formulářová sbírka a zlomek biskupského urbáře svědčí o úsilí, které bylo na tento cíl vynaloženo. Pozdější kronikáři a dějepisci nám představují biskupa Tobiáše jako stavitele chrámů a zakladatele měst, avšak ze zmiňovaných písemných pramenů a ani na základě uměleckohistorického rozboru jednotlivých objektů nelze toto jednoznačně potvrdit.

Résumé

Land Property, Courts and Residences of Prague Bishopric in the Time of Thobias of Bechyně

The institution of Prague Bishopric has owned quite large land property since the beginning; it grew during the time, and by the end of 13th century Prague bishops, with their own courts and showy mansions, belonged to the greatest landlords.

The land property was scattered all over the whole diocese. Economic yields from several farms were concentrated in central points of each territory. These central points were also administration, ecclesiastic and cultural centres; some of them had as early as in the middle of the 13th century the status of the city. In general, wooden or stone stronghold, in some cases a castle, and a church were present; the market privilege was as well essential. Important roads often crossed these places; mills and inns are mentioned.

At the end of the 13th century, during the episcopate of Thobias of Bechyně, Bohemia suffered from great distress caused by the civil war. The property of the Church was particularly subjected to destructive invaders, and even the bishopric's property was considerably damaged, despite all protective efforts of bishop Thobias. Thus when the peace had been again restored, thorough repair was necessary. Thobias's forms book and a fragment of a land census record illustrate that it was performed with a great energy.

Chroniclers and historians describe Thobias of Bechyně as a city founder and a builder of a range of churches; however, it can be more certainly confirmed

neither from the forenamed sources nor from art history
methods of a formal analyse of the buildings.